

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Ambrosii Calepini Dictionarivm Vndecim Lingvarvm

Calepino, Ambrogio

Basileae, 1616

V ante T

[urn:nbn:de:bsz:31-107476](#)

signi, omnes etiam consulares, usque ad Pompeium; id est, exceptio Pompeio. ¶ Vsq; assatum, est quod dicitur usque ad satietatem. Plautus in Poenulo: Edas de alieno quantum velix, utq; assatum. ¶ Vsq; adhuc id est, hactenus, vel hucusque. Plautus in Aulular. Quod celatum est, atq; occultatum usq; adhuc, nunc nō potest. ¶ Vsq; quod id est, usquequo, quo-ad, quandiu. Plautus in Menach. Vsq; quod regnum obtinebit superiter? ¶ Vsq; quod id est, in statu. Virg. 1. Aeglo. undiq; totis Vsq; quod turbatur agri. ¶ Ponitur aliquando pro tandem, & accipi potest donec, vel dum, i.e. nō. Plautus in Cistell. Non desit instare usque ad, donec adiura: se anus se eam mihi monstrare. Terentius in Eneouch. Vsq; quod ego illius feci possim inepias, & magnifica verba. Verba dū sunt. ¶ Vsq; ante hac: id est, antequam, sicut exponit Donatus. ¶ Vsq; quod id est, ibi junguntur duae præpositiones, sed una cū, velat adverbium. Nulla enim præpositio præpositioni in alijs separatum potest, sed Vsq; quod ejusmodi est, ut line aliqua præpositione raro inventatur. Terentius in Andria: Ut animus in spe, atque in timore usque antehac attentus fuit. Vsq; ante hac: id est, antequam tua verba audirem. ¶ Vsq; quod id est, in tantum, nō. Cicero: Vsq; quod ut ego miseretur eis. Vsq; quod, sequente dum: id est, tandem, quod. Livius lib. 3. ab Vibio: Vsq; qui plebem Romanam Tib. pleb. rogaret, usque ad rogaret, dum decem Tribunos plebis faceret.

Vsq; quaque, palli, assidue, semper, quasi in unoquoque loco, sive uno quoq; tempore. [תְּנַדֵּבָה] tamid, mīrā, mīrā. Gall. De toutes parts & colles, par tout, du tout en tout. Ital. D'ogni interno, in ogni lato, sempre mai. Germ. Almabend, vimb und emb. Hisp. Sempre, in todo lugar. Pol. okolice, wojdy. Virg. Mīrā sibi qīlē, mīrā. Ang. Every where. Cicero Tricabatio. Vsq; quaque sapere oportet. Plautus in Bacchi. Chrysafius mihi usque quaque loquitur: id est, ubiunque me repetit, mihi loquitur. Idem Poenulo. Maii terraq; illas usque quaque queritatis ei, ubique.

Vsq; quod, Quousque, donec, quoad, quandiu. [תְּנַדֵּבָה] mīrā, mīrā. Gall. Isopurpure. Ital. Piatone, fia essente, fia. Germ. Bis manz, bis tang. Hisp. Hella quanda. Pol. iak. d'oga. Virg. Mīrā. Ang. Vastil, how long. Varro lib. 1. de Re rust. ca. 21. Quod iubet tamam litudinam coniugere in aquam, usquequo ad terram decoixerit.

Vstio. Vtriglo. Vtrina. Vtulo. Vide VRO.

Vstul's. Vlurians. Vlucapio. Vlura. Vlsurpo. Vlus. Vlusfructus. Vide VTOR.

Vt ante T.

Vt. Conjunction causativa, causam denotans finalē, quemadmodum Vt, quod, & similia. [תְּנַדֵּבָה] iemahā P' jahā, mīrā, mīrā, mīrā. Gal. A fit à elle fin pour, comme, ainsi que. Ital. Accielle, che poche, quando, come, così. German. Das Belg. Ost. Hisp. Añ, cosa, para deñar, que. Pol. Abū, zōb. Virg. Hey. Ang. That, the thing to think. Cicero Lenulo: Non illi quidem, ut mihi stomachum facerent. ¶ Interdum adiunctiva est. Plautus: Ii mihi faelix ut ad te item. ¶ Interdum elegans causa ponitur. Cicero de Senectute: Invitus feci ut l.. Flaminius de Senatu ejicerem. Nihil enim significat, nisi invitum ejeci. ¶ Interdum ponitur pro quod. Terentius in Phormione: Nihil do, ut etiam imparatus illi me irrideat. ¶ Interdum est adverbium temporis, & significat postquam, ex quo statim, ex quo primus. [תְּנַדֵּבָה] ut, si, ininde. Virgilii 2. Aeneid. Ut regem & quecum crudeli vulnera vidi: Expirantem animam. Idem 12. Aeneid. Tumus ut infra dictos adverso Marte latuos, &c. ¶ Interdum particula est admirantis, idē valens quod quomodo, vel quoniam, &c. Virgilii. Ut vidi, ut perii, ut me malus abfuit erroris id est, statim postquam vidi, i.e. quoniam primū vidi, quomodo perii. Cicero pro Milone: Ut contemplari pro nihil puravit? ¶ Nonnunquam interrogant. [תְּנַדֵּבָה] Plautus in Peisa: Ut vales? id est, quoniam vales? mīrā, mīrā. ¶ Quando que ei postponitur ita, superlativo jungitur, pro tanto & quanto. Cicero libro 1. de Oratore: Ut quisque optimè Graecē sciret, ita esse nequissimū. ¶ Eleganter præterea accipitur pro prius, vel, secundum quod, ut vulgo loquitur, & hoc fere per partitum. [תְּנַדֵּבָה] Livius: Gens (ut in ea regione) diutinis præpeliens: hoc est, secundum divinas eius regionis, vel habita ratione divitiarum eius regionis. Simile est illud Terentius in Phorm. Ut nunc sunt mores, adeò res redit, si quis quid redit, magna habenda est gratia: hoc est, secundum mores quibus hodie utimur. Cicero de Senectute: Qui seismo, quæ præcepta, quanta notitia antiquitatis, scientia juvis Augustum, mulier etiam (ut in homine Romano) literæ. Hoc est, pro ea cruditione, quæ tunc Romani erant imbui. ¶ Quindiq; pro quippe. Quintil. Nec ignoro quos transfo, accutique damno, ut qui diximus esse in omnibus utilitatis

aliquid. ¶ Interdum significat Ita ut, sive propter quod, vel quapropter. ¶ Plautus in Poen. Olen, salsa just, tangere ut non velis. ¶ Item est adverbium optandi, idem valent quod utinam. [תְּנַדֵּבָה] Terentius in Eneouch. Ut illum di, dæque senium perdant. ¶ Interdum significat quantum. mīrā. Plautus in Alsin. ut nostra fortuna procedunt Litanei. ¶ Quod ponitur pro quædam modum, sive quomodo, interrogatio, & sine admiratione. [תְּנַדֵּבָה] Terentius in Andri. Ego postquam te emi à paulo, ut semperbi Apud me iusta & clemens fuisti servus, Scis. ¶ Nonnunquam pro quanvis. ¶ Plautus. Ut illuc periculum ingens sit, metu men non tremefacit. Ovidius ad Ruf. Vi defunctus, ramen est laudanda voluntas. ¶ Pro quam. [תְּנַדֵּבָה] Cicero pro Cluentio: Tum appellati huius vultu hominem balor, ut blandissime potest. ¶ ro ne non. ¶ Terentius in Andria. Dies hic mihi ut satis sit vereor ad agendum. ¶ Iungitatem ferè subjunctivo, präfectum quum accipit pro quod, vel ne non. Virgil. 2. Aeneid. Infandum regina iubet sorore dolorem. Trojanas ut opes, & lamentabile regnum habent Danai. ¶ Quando autem optandi vel exercitandi panitia est, optatum exigit. Plautus in Persa: Ut illum di, dæque perdant. ¶ Aliquando pro licet, esto, sit sanè. i.e. Cesarum. Cōment. Ac jam ut omnia contra opinionem acciderint, tanta multo se plurimum navibus pollici prospiciabant. Ondiude Ponte: Luce minus decima dominam venietis in urbem, si settinarum non faciat iter.

Vt, Utinam, quo cunque modo. [תְּנַדֵּבָה] Germ. Gall. Come que ce soit. Ital. Come si voglia. German. Ob si. Hisp. Cuáquieras que. Pol. Takstaka. Virg. Valadory. Ang. Elsewhere. [תְּנַדֵּבָה] Terentius in Adelphi. In oī hercle hoc que se fit. Utinam facta, potius quam hinc fieri. Meum mīrā reddat. Plautus in Mercator: Verum hercle polbem, uti cū, non ibo camen.

Vt cuncte, Quomodocunq;, quo cunque modo. [תְּנַדֵּבָה] Etiam hī, mīrā, mīrā. Gall. Ascūment, an quelque sorte fait ou fait. Ita, sia como si voglia. Germ. Ob si. Hisp. Cuáquieras que. Hisp. Come quiera. Pol. Takstaka. Virg. Valadory. Ang. Elsewhere. [תְּנַדֵּבָה] Livius in prefatione libri primi: Vt cuābitamen terum gemitum memor & principi ruitus pului, pro virtuti parte, & meipsum confusuisse. Plautus in Epidicus: Vt cuā, in alto est ventus Epidice, ex ista velut contut. Idē in Poenulo: Vt cuncti, est ventus, exin velā ventus. Cicero in Oratore: Ita; ille perfectus, quem admodum iam dum nostris indicat oratio; ut cuncti, i.e. affectum vident, & amum ardentes moveri volent, ita certum vocis admonebit sonum.

Vtensilē. Vide VTOR.

Vtē, utris, genetivus masculini, Pelis quā vīnū, aut oleum defini solet. [תְּנַדֵּבָה] chīmāh (vē) chīmāh (vē) chīmāh (vē) vīnū nobī. Ang. Ut. Gal. Peau de bœuf ou de chevre mīrā vīnū huyle, entre, cheure. Ital. Odore, sole. German. Da blutet zusammen genetecht hat in deren man vīnū oder da fühet. Hisp. Para vīnū, o que. Pol. Skora (vīnū) na kie vīnū noja. Virg. Tēbīs. Ang. A bottle. Virg. 2. Georg. Molibas in pīnū. Etos salient per utres. Plin. lib. 12. cap. 7: Lycon apollinū medicin, quod est spumotum: Indi in umbra canthorum aut in ecotum id mirūt. Ovid. 3. Amor. Eleg. 11: Acolios iha- chis inclusus utribus Eros.

Vtū, cūlūs, diminutivum, cūlū. Plin. lib. 11. cap. 37: Feminis eadem omnia præter quæ vīnū junctus uniculus unde dicitur uterius. ¶ Vtūculos item in sarcina videtur Plinii accepitbro 18, quod Galli Cisalpini Redonagenses, in Venetia præstia pleriq; solvente vocant. ¶ Idem Plinii alibi utrūlos vocat, quæ Grati dōceat: id est, iemina ut fraybus uniculus, & operimenta, quæ trīa, & erido, excusa, glam, tēcas dicuntur. ¶ Quinetiam prima illa florim grammæ, quæ velut quidam uniculi tument prisquam floris apertis tenuit. Plinii uniculus etiam vocat, libro 16 cap. 26.

Vtūculārūs, mīrā. Qui canit tibis infiniti utrūlos, qui recantur vīnū uniculus. [תְּנַדֵּבָה] Gall. Qui canit tīnū, da vīnū, au entre la que de de choues se sayre. Ital. Ci pīnū aqua, vīnū, vīnū in oī. German. Ein der weisse nos, che da schrein patreget. Hisp. El que da vīnū, vīnū, vīnū, vīnū. Pol. Ten kere eline, albe mino, pīnū, vīnū. Virg. 1. lib. 14. De cad. 5: Postremō sequi se utranus ad mare, quod minus centos passus ab ora, iustit.

Vtē, a, sum, genitivo utris, interrogativi cūlū, quæsiti de dubiis. [תְּנַדֵּבָה] Gall. Lequel des deux. Ital. Quel des deux. German. Quel des deux. [תְּנַדֵּבָה] Virg. 2. Georg. Molibas in pīnū. Etos salient per utres. Plin. lib. 12. cap. 7: Lycon apollinū medicin, quod est spumotum: Indi in umbra canthorum aut in ecotum id mirūt. Ovid. 3. Amor. Eleg. 11: Acolios iha- chis inclusus utribus Eros.

Quodcumque de dei. Pol. Kien sich den. Vng. Nellik. Ang. Which of the two.] Cicero 3. Verina: Utrum reprehendit, quod patrōnum juvābat, eum qui tum in miseriis erat; an quod alterius patrōni mortui voluntatem conservabat, à quo sumnum de nōcūm accepérat? utrum horum reprehendit? & Accipitur aliquid ut cōpō alter. Cicero pro Milone: Vt uti insidias fecerit. Hoc est, uter alteri insidias fecerit: quod & ipsūm dālīcīs tēmptoribꝫ usurparit. Plinius: Vt̄ alteri dixerit, nescio. & Ponit ut quando pro alterut̄. Cicero in Frumentario: Oñnum controveriarum, quae essent inter aratorem, & decumanum, si uter velit, edictū recuperatores datūrū. Vt̄ cūnq; uteris, sive uteribꝫ. [In utroq; loco. Gal. Lequel des deux que ce soit. Ita. Quel de ces? Ger. Wo werden es seie His. Qualquiera de dei. Pol. Kienkolick. Vngar. Akermelk. Ang. Any of the two.] Cicero ad Torquatum, lib. 5: Magna utraq; copiae ita parata ad pugnandum esse dicuntur, ut uterūq; videntur, non sit mirum futurū. Gell. lib. 5, cap. 10: Ne sc̄nctū fuit utramcūq; in partem dicta esset, ipsa sc̄l crescederet. Vt̄ illibꝫ. Alter ex duobꝫ, quem tibi capere liber. [In utroq; loco. Gal. Lequel des deux tu voudras. Ital. Vno de due. Ger. Welto tu will. His. Qualquiera de dei. Pol. Kienkolick. Vng. Akermelk. Ang. Any of the two.] Cicero pro Quintio: Vt̄ libet elige: alterum incredibile est; alterum nefarium, & ante hoc tempus utraq; inaudita. Plin. lib. 24, cap. 4: Suberis cortex tūris, ex aqua calida potus, sanguinem fluentem ex inalb̄ parte fistil. Vernam, Viet. [m̄r̄g@-y, m̄r̄g@-y, m̄r̄g@-y]. Gal. Lequel des deux. Ital. Quel di due. Germ. Welte. His. Qualquiera de dei. Pol. Kienkolick. Vng. Nellik. Ang. Which of the two.] Horatius: Stem. uterū Ad casū dubio s̄ fidet sibi certus? hic qui Plinius affluit. &c.

Vt̄ cūnq; [מִשְׁנָה schmidjim, ing. neq@-u, p̄t̄p̄t̄. Gal. 1. u. & l' autre [Ita. L' un & l' autre. Ger. Die, die ein und der ander. His. Esseis, die a dei. Pol. Obasch. Vng. Mindeki, munduk. Ang. Both equally, as well those as the other.] Significat ambo, licet interē different: quod quā utraq; aliquid fecisse dicimus, & ab hoc, & ab illo separatis id factū intelligimus: ut, Ut̄ q; sibi donum adicavit hoc est, & hic adicavit sibi donum, & ille. Quum verò ambo dicimus fecisse, ab utroq; conjunctim id factū ostendimus, ut, Ambo sibi monumentum consiliūre: hoc est, hic & ille simul unam sibi commune monumentum fecerū. Proprius quod utraq; alterum verbērē recte dicimus: hoc est, hunc sūlum, & illum hunc verberat. Cicero 1. Ofic. Quorum uterq; suo studio delectatus, contemplit alterum. Quintilianus: Quā enim uterq; alteri obiciat, palam est utraq; fecisse. Terentius: Quia uterq; utraq; est cordi. Ambos autem alterum verberat, & vel ambos verberat, & ambos, non recte dicimus, quia significat ambo lemp̄s verberat, sed ambo se mutuo verberaverunt. & Vt̄ q; autem in plurali numerō dicitur de pluribus duo genē facientibus. Cicero 2. in Cai. Quos ergo utraq; Quāt̄ites, in eodem genere prādatorū disceptantur: ponit. Hoc tamen poēta aliquando confundit, apud quos pluralis hūas dictionis numerus pro singulari accepit. Virgil. 5. Aen. super utraq; qualitat Temporāho est, super utraq; tēpus. Vt̄ cūnq; uterū de deo, l' un ou l' autre. Ital. Quel de vous. Germ. Welte tu bist. Belg. Welk van twee geweest. His. Qualquiera de dei. Pol. Kienkoek. Vng. Akermelk. Ang. Any of the two.] Hoc autem difficit uterū & uteribꝫ, à quāvis & quibꝫ, quod illa unum ex duobꝫ significat, hæcūnū ex pluribus. Terentius in Adelph. Abs quāvis homine, quā ell opus, beneficium accipere gaudeas. Quintil. Periculōsum, & cum cura intuendū genus: quod si in proponēdo unā quilibet amiserimus, cum tū quoq; tota res solvit uterū sit interrogare, si hæc actio non sit, quā sit. Simul enim removēt omnia, vel quām duo ponentur inter se contraria, quāt̄ tenuisse utramlibꝫ sufficer. Ecce in eodem loco utramlibꝫ, & quodlibet usus ell. Altero pro eo quod est unum de duobꝫ: altero pro eo quod ell unum de pluribus.

Vt̄ ibi, Adverb. loci, id significat, quod quānam in loco. Nequit in Tarentilla: Viribꝫ cœnatur ellis, hic an in tricinio? & Vt̄ inde. Cato pro Lusitanis Hispanis. De frumento utrobi bona, utrobi mala grāta capiatur, utrīnde iram, utrīnde fācīones tibi patet.

Vt̄ inquit, adverbium. Ab utroque lateat, ab utraque parte. [תְּמִימָה מִזְרָחַ וּמִזְרָחַ, ing. neq@-u. Gal. D' une part & d'autre, de deux côtés. Ita. D' ogni parte. German. Zu beiden Seiten. Belg. De beider seiten. Hispan. De ambas à das partes. Pol. Zob ſzom. Vng. Mind két oldal. Ang. On both sides.] Caesarbelli Gallicanus: utraq; interficitur.

Vt̄ o, adverbium, Utram partem versus. [מִשְׁנָה. Gal. En quelq; tu de deux lieux. Ital. In alcuna de dos luoghi. Germ. Gegen

widetur sc̄tū. His. En alguna de das logares. Pol. Akterekol mißfrast. Vng. Akar melyséb. Ang. Turned of the two parties.] Plin. lib. 15, cap. 19: Id dēmonū incubatū est, ubi non intelligitur utrō vōmeri erit.

Vt̄ o, quā, adverbium, In utroq; loco. [מִשְׁנָה. Gal. En deux que ce soit. Ita. Qual de ces? Ger. Wo sind diese beiden unter? Ital. Al' un è l' altro luogo. Germ. Wo sind diese beiden unter? His. Hayas ambos à das partes. Pol. Stei y soncistrani. Vng. Mind két helyben. Ang. Turned both the sides.] Liv. 6, ab Urbe: Ab ducibus utrobiq; prōdigie temeritate, atq; infīcta res.

Vt̄ o, quā, Ad utronq; locum. [מִשְׁנָה. Gall. A où vers tout les deux côtés. Ital. Al' un è l' altro luogo. Ger. Wo sind diese beiden unter? His. Hayas ambos à das partes. Pol. Stei y soncistrani. Vng. Mind két helyben. Ang. Turned both the sides.] J. Livius 2, ab Urbe: Utroque exercitus missi. Vt̄ o, quā, pro utraq; vcl utroq; veteres usurpabant. Henricus histor. lib. 4: In Hispania pugnatū bis, utraq; nostrī loco mori. Nonius.

Vt̄ o, adverb. modō interrogantis ell. [מִשְׁנָה im, al' se, al' y. Gal. Afinar manu? Ital. Qual de das? Germ. Untersetzen? His. Qual de dei? Pol. Cestibꝫ dñe? Vng. Auaz, melékk. Ang. Weather?] Plautus: Vt̄ o, quā dēmonū putas an non? & Modō dubitantis. Seneca: Vt̄ o, quā nobis conveniat, animadvertisendum. & Ferē semper habet particulam. A N sequentem, licet sine ea aliquando inveniatur: sed raro: id autem significat quod Num. Terentius in Phorm. Vt̄ o, multa facere ego hunc, an malitia Dicam: scientē, an imprudentem, incertus sum. Cic. Lentulo: Multum Interest utrum laus ministratur ap̄ falsū deferatur.

Vt̄ o, uterū, m., lvel uterus, uteri, penult. corr. Loci mulierēs in quibus concipiunt fortas. [מִשְׁנָה richam, porosa, red̄e, dōc̄a. Gal. La matrī, la matrice, où le ventre d' une femme. Ital. Matre di femina è il ventre. Germ. Die Mutter oder die Mutter. Belg. Die moeder. Hispan. El vientre donde concibe la mujer. Pol. Zg. wózne wózna. Vng. Hás, mēb. Ang. The womb.] Est enim propriū matris: na in ceteris animalibus Vulvam potius appellamus, teste Plin. lib. 1, cap. 37. Idem tamen lib. 8, cap. 43, alineat uterū tribuit. Nomilli & Matrem nominant quāquam propriū Matris sit feminā, qua fūetus gratia alitur. Dicitus uterus, quod in eo, tanquam in utre quo dā fortas continetur. Plautus in Aulul. Oblico mea nutrix, uterus dole? Hinc uterū ferre, dicuntur quae gravidae sunt, & p̄t̄p̄t̄. Quādā, tamen uterus sumitur pro ventre: ut in illo Virgil. 2. Aeneid. uterusq; armato militē complent. Plautus in Aululatia, in neutro genere dixit: p̄t̄p̄t̄ mea nutrix, oblico, uterū doles? Item Turdilius apud Nonium: Disperii misera, uterū cruciatur mīhi.

Vt̄ o, cūlūs, li, diminutivum ell ab uter, pro ventre. [מִשְׁנָה. Gal. Petit ventre. Ital. Piccol ventre. Germ. Säusel. His. Pequenos ventru. Pol. Szyjek. Vngar. Hasfarka, vibrans, Ang. Little womb.] Plin. lib. 11, cap. 12: Præterea cōfronde, ac pabulū potis in uterculis congestus apium (ore enim evomunt) & ad hæc, &c.

Vt̄ o, cūlūs, li, diminutivum ell ab uter, pro ventre. [מִשְׁנָה. Gal. Petet d' une matre mere. Ital. Fratelli d' una istessa madre. Ger. Leibliche Brüder die in einer Mutter geb. gesogen sind. His. Hermanos de una matre. Pol. Rodziny bracia. Vng. Agya mohabbat valy attyaik. Ang. Brothers of one mother.] hoc ell, qui matrem eandem, non tamē cūdem habuerunt patrem. Institut. lib. 5, de Bonor. pollef. Frater sorōrē, consanguinei, vel uterini.

Vt̄ o, vt, [מִשְׁנָה chaasher, ur, iware. Gal. Comme, ainsi que. Ital. Che, anche. Germ. Wie. Belg. Uebet. His. Ayl come. Pol. Iaks. Vng. Hogy. Ang. As such.] Plautus in Amphit. Tamen quin loquat hæc utrī facta sunt. Nunquam ullo modo me potes detergere. & Ponit ut quando pro tanquam, cum pronominis, ea, id. Cicero 9. Philipp. Quid sepulchrū ipsius, liberōs, posterorumq; eius sit, uti quod optimo jure sepulchrū publicē datum citud ell, tanquam id quod optimo jure, &c. Denotat aliquando & causam finalē, quemadmodum & Vt. Cic. lib. 6. Epist. Is ad me dedit literas, utiſe tibi placarem.

Vt̄ o, Utilitas. Utile. Vide V T O R.

Vt̄ o, adverbium opramis. [מִשְׁנָה achdat, ḥp̄, ḥp̄dā. Gal. Pleit il à Dieu que, à la même volonté. Ita. Verga Dio. Germ. Dass auf die Gott das. Hisp. Os, è cosa da. Pol. Szóla rada'. Vng. Végy. Ang. Walked.] Terentius in Andr. Vt̄ o, id sit quod spero. «Quādā q; etiam dicimus, O utram. Ovid. in Epist. Penelopes: O utram iunc, quām Lacchedamona clas̄ sepetebat. Obrutus infantis esset adulter aquis.

Vt̄ o, adverbium affirmandi ell, & ponit ut quando vel proponit. [מִשְׁנָה achdat, ḥp̄, ḥp̄dā. Gal. certe, certamente. Ital. Certamente fermamente. Ger. Ja sc̄tū/ gewiss. His. Ciertamente. Pol. Præt̄p̄t̄. Vn. Besz ayard. Ang. True.] Quintilianus in Paliu cadavēnum: Solent hujusmodi negotiatorē aliqd propium ac privatum stipulāti: utique

quum rem alienam vendant. Sueton. in Tito; Ceterum Titus qui prope astabat, utique imperaturum.
 Vtor, uetus, d. i. usq[ue] ad usum rei aliquis habeo: [TITAN] hiebammer T[ITAN] hebardi T[ITAN] achaz. z[en]tner. Gal. v[er]o, se seruir. Ital. V[er]are. Germ. Braubach; nomen Belg. Schindener Hisp. V[er]ar de alguma cosa. Pol. Powam. Vng. Elbaudr. Ang. To v[e]re, so scopys. ut. Vtior domo, diligenter, consuetudine, studio, & huiuscmodi. Terentius. Scio te non esse usum antehac amicitia meta. Sed quum de personis loquitur, accipitur pro conversari. m[od]i, 36°. Cicero Lentinus. Anio Trebonio multis annos utroque familiariter. Construitur quandoq[ue] cum accusativo. Varto. Vtile utamur potius, quam ab re absursum. Plautus in Aliaar. Cetera que volumus uni, Graeca mercanaria fide. q[ui] vi posse latet, p[ro]x[er]ma, & ejusmodi ad quæstum, est eam exercere ad quæstum. q[ui] vi re aliqua ad speciem, est quod barbari dicunt, habere & ostendere pro missione. q[ui] vi ueridia minore dicitur, cui minus invidetur. q[ui] vi aliquo id est, alicui esse familiariter. Terentius in Heavt. Mibi si unquam filias erit, ne ille faciliter utetur patre. Hoc est, facilis illi, & placabilis pater ero. q[ui] vi ualitudine minus commoda, est subagrotare. q[ui] vi via populi, est populi more cuiusbet sententiae fine ullo iudicio allentari, & numerus vocu potius, quam vertuti operari dare. q[ui] vi ualitudine firma, est bene habere.
 Vtendus, adjективum. Terentius in Heavt. Quod illa xtas magis ad hec utenda est idonea.

V[er]us, hujus usus, m. q[ui] ipse utendi actus, exercitatio, trajectio, usurpatio. [TITAN] schegel, z[en]tner. Gall. V[er]age, visitare. Ital. V[er]o, usus, consuetudine. Germ. Braubach, Belg. Schindener. Hisp. V[er]o, collabore. Pol. Pospisik. Vng. Velez[er]. Ang. V[er]aprise. Cicero in Topicis: Vtus enim, non abusus legatus est. Plin. Epist. 29. Vtus magister egregius. Idem Epist. 155: Vtus optimus dicendi magister. Cic. lib. 1. de Orat. Adjungant 12. sam frequentem, qui omnium magistrorum præcepta superaret. Plin. lib. 10. cap. 69: Auditus cui hominum primo negatur est, huic & sermonis nus ablatus. Cicero pro Corneio Balbo: Affidus usus uni rei deditus, & ingenio & artesimq[ue] exercit. plorandum consuetudo, conversatio, familiaritas euocans. Q[ui] intilianus: Mulierum cum qua illi lögus fueratutus. Cicero ad Volum. lib. 7: Quod sine prænomine familiariter, ut debebas, ad me epistolam misisti, primū addubitavi nū à Volumnio Senator esset, quo cum mihi est magnus usus. Ovid. lib. 3. Trist. eleg. 6: Tu tamē à nobis usu juncitissimelongo. Pars desiderii maxima penè mei. Interdum usus in eadē accipitur significatio, qua opus, indeclinabile, candensque habet constructionem. Virg. lib. 8. Aen. Arma acu facienda vita, nunc viribus usus, Nunc manibus rapidis. Terentius in Hecyra: Non usus factō est mihi. Cic. lib. 1. Offic. Pausus & amicis impertinentes & Reipublice si quando usus esset. Idē quarta Tusculana: De ceteris studiis alio loco dicimus, si usus facit. Plautus in Alinsat: Viginti jā usus est filio argenti minis. Plautus in Pseudolo accusativo junxit: Ad eam rem usus est hominem asturum, doctum, &c. id est, opus est homine astuto, & docto. gloriendū pro fructu & utilitate, quod solleamus aliqua re ideo uti; ut ex ea fructū percipiamus. z[en]tner. Cicero Attico lib. 1: Fuit & mihi & Quinto Frat[er]i magnus usus in nostris petitionibus. q[ui] ex usu esse: pro utile esse, & expedire, z[en]tner. Terentius in Hecyra: Si ex usu esset, nolito hoc matrimoniū. Colum. lib. 6. cap. 1: Pabulum ē fundo p[re]sumq[ue], domellicis pecudibus magis, quam alienis depescere, ex usu sit. q[ui] Vtus venit, ponitur pro opus est. Terentius in Heavt. Non usus veniet, ipso. Hoc est, non opus erit, non erit necesse. Plautus in Bacchide: Aufugero hercile, si magis usus veniet. q[ui] Viuvenit verò id est, accidit, evenit. Cicero pro Quint. Nā quid homini potest turpius, quid verò miserius, aut acerbius usuvenerit? q[ui] Ponitur aliquid pro consuetudine, sive more. 33°. Terentius in Heavt. Mibi sic est usus, tibi ut opus est factō, face. Id est, sic mos meus est, ita consuevi.

V[er]us, usus, usum, Vtuarum; quod usus nolito servit. [z[en]tner] z[en]tner. Gall. De quay nō v[er]o, chose pour nōtre v[er]age. Ital. Cosa per nōtre v[er]o. Germ. Dicab[us]. Hisp. Cosa pertene[n]te à v[er]o. Pol. Pospisik. Vng. Element[er] haquid[er] v[er]o. Ang. That serveth for our v[er]o. Martianus in I. Interdum de public. Quoties qui principia inventa proficiuntur non facit, sive venalia, sive usualia, in poena commissi est.

V[er]us, usari, m. Dicitur ille, cuius est usus, qui rei usum capie. [z[en]tner] Gal. Qui à l'usage de quelque chose Ital. Chi a l'uso d'una cosa non la proprieta. Germ. Besitzt und braucht. Hisp. El que tiene uso de alguna cosa. Pol. Tenet potest. Vng. Valami el uso, haquin res. Ang. He that hath the use of any thing. q[ui] Vtus usus vero adiectivum, quod in usum quo odiannum patatum est. Gellius lib. 4. cap. 1: Ex his autem que promercalia, & usus in locis eisdē efficiunt, ea sola esse peccatis putat, quae sint usu anno.

V[er]us, usus, utinque, declinatum, significans rei usum

fructuosum, quum scilicet res aliqua non nostra esset, sed perinde ex ea fructum argue utilitatem capimus, acsi nostra esset. [TITAN] schegel, intermixta, consupsumere. Gall. V[er]as. Ital. V[er]a frutta. Germ. Die nutzung se einer dat ab eum. Dat has et h[ab]et oder braucht und does nicht sein ist. Hisp. V[er]a fruta de la frond. Pol. Pospisik præcipitudo. Vng. Haquin est, haquin. Ang. The fruitfull use of any thing.] Definitur ab Ulpiano lib. 1. de ultrofructu, quod sit jus alienis rebus utendi, fruendi, salva rerum substantia. Cicero pro Cæcina: Vtumfructum omnia bonorum suorum Cæcinię legavit, ut frucretur una cum filio, de que à secundo herede legavit, mortuo filio mulier ultrofructum non amitteret.

V[er]us, usus, utinque. Qui usumfructum habet, qui & fructuarius dicitur. [z[en]tner] Vng. Valame delegat haquin res, akki valamnek haquat vero. Ang. He that hath the use and fruit, but not the proprie[ty].] Dibb. 7. Tit. 1. 17: Qui canque redditus est, id usufructuum pertinet.

V[er]us, usus, id est, rem aliquam continuacione usus, & possessionis mihi attribuo, iustifico, in meum illum contendo. [z[en]tner] idem missus. Gall. V[er]a attribuire, faire son par delengua & possession de long temps. Ital. Attribuere, far[er]. Germ. Ein angemahnt hat zu eugen überkommen oder an sich gehabt. Hisp. Conceder possession. Pol. Præf[er] di u[er]o potuisse sibi præcipitum. Vng. Zekafal emunat te[mo]n. Ang. & make him ame through long possession.] Cicero 2. de Legibus: Quod autem eg[er]it id est, velib[us] iam sepulcri, bustumve uiscapi retat, ructus uis[us] sepulcionis. Idem de Arusp. recipio. Nihil mortales à dies immortibus uiscapere possunt. Paulus: Qui aliena rem mortis causa tradidam usuccepit, non ab eo videtur accepisse cuius rei nulla sed ab eo qui uis[us] recipio p[ro]ficit[ur].

V[er]us, usus, five V[er]acipio, onis, f. t. Est acquisitione, vel ad dominium, per continuationem possessionis temporis lege definiti, ut puta triginta aut quadragesima annos, si remobilis sit, quam possidemus: item trium annorum si mobilis. [z[en]tner] rec[on]sider, reconsidere, reconsidere. Gall. Acquisirre de la possession de quelque chose par prescription. Ital. Acquisire la propriété par uso de long tempo. German. Die uerdermessung mehrling nach langer bestellung oder naq[ue]ng. Hisp. Possession continuada, o continuation de possession. Pol. Pr[er] uis[us] acquisitio recipio continet ipsi longum tempus. Vng. Zekafal uis[us]dama tenui. Ang. The questioning of the lordship of any thing by continuation of ryme.] Recentiores primam ilam Prescriptionem: hanc verò, Vtationem vocant. Cicero lib. 1. de Legibus: In qua quoniam usucipationem duo decim tabulae intra quinque pedes illi soluerunt, depasci veterem possessionem Academis ab hoc aucto homine non sinemus. Cato: Hec pignoriscapo ob exilitate facta est, quod a[us] à Tribuno xerano miles acciperet debeat.

V[er]us, usus, pen prod. Vtus. [TITAN] schegel, z[en]tner. Gall. V[er]age. Ital. V[er]o, v[er]anza. Germ. Daquas, haquas. Hisp. V[er]a. Pol. V[er]amente. Vng. Haquas est haquier. Ang. V[er]o. I. Gellius lib. 1. cap. 1: Longe usus gratia contrahuntur, & reconseruent. Vlpianus I. Qu. Mutius. f. de auro & argento legal. Si statu aurum legatum est, omne ad eum pertinet, cui legatum est, ex quo auro aliiquid est effectum, five id sive, five alioz V[er]sionis causa passatum est.

V[er]us, usari, d. p. Frequenter utor. [z[en]tner]. Gall. V[er]a fuisse. Ital. V[er]are, spose. Germ. Officibus. Hisp. Mucho v[er]o. Pol. V[er]amente. Vng. Velocele gelyk, haquas, vedebulm. Ang. To v[er]e. I. Gellius lib. 1. cap. 10: Romanos quoque homines aijunt sic pleurunque analis uitaros. Idem lib. 17. cap. 1: Tame[st] aliquotes verbo ipso, alio quoque modo ultrafiniti sunt.

V[er]us, usata, usitatum, Consuetus, solitus, in usum certus: [z[en]tner] Gal. V[er]e, accusatum, qui est in v[er]age. Ital. Non e[st]a v[er]a cosa non la proprie[ty]. Germ. Dicab[us]. Hisp. Accusandum. Pol. Imputo. Vng. Zekafal. An. Beweis, accusandum.] Ut usita constatudo, usitata vocabula, usitatus mo[re]. Cic. pro Quinto lauretis in controversia, isto calumnianter dicendum, siquidem inveniretur qua ratione res ab usitata confundend[re] crederet. Idem tertio de Finibus: Ne opifices, quidem tu[er]as etiatis officia possent, nisi vocabulis uterentur nobis incognitis, usitatis sibi. Idem quarta Verina: Hunc denique ipsum perdidit, si humano modo, si usitato more, si denique uno modo in genere peccasset. Idem: Cur in re tam vecen, tam usitata, quicquam novi feceris?

V[er]us, usitatus, superlativus, Tritiusimus. [z[en]tner] Vng. Ido z[en]tner. I. Seneca de vita beata, ca. 2: Quotiamus quid op[er]me factum sit, non quid usitatusimum.

V[er]us, adverbium. [z[en]tner] Gal. tunc sive et usitatum. Ital. secondo l'uso et usitato. Germ. Besitzt und sinet. Hisp. Segun la costumbre. Pol. Usitatum. Vng. Zekafal. Ang. After the accustomed fashion. I. Cic. 4 de Finibus: Catur quā d[omi]nū d[omi]nū conueniat, non malum usitatio loqui?

V T O

V T O V T P V V A 1649

Vtūlūs, usura, s.p. Vtūlūs. [לְגֹזֶר. Gall. usura. Ital. & Hisp. usura. Germ. Usurz/nusura. Belg. Schuld. Pol. Wywarcie, poftele. Vng. Valamivel. ral eli, ha zis. Ang. usury, occupying of a thing.] Plautus in Amphitruo: Vtūlūs, ejus corporis cepit libet. Cicero pro Rabirio Postumo: Vos obfco, iudices, ut hunc optimo viro, quo nemo melior unquam fuit, nomen equitis Romanī, & usuram hujus lucis, & vellum conſpectum ne epiptas. Idem ſeptima Verina: Cut, in quæ, cibis Romanis, quos Pirata ceperant, ſecuri statim percuſis, ipsi piratis lucis usuram tam diutinam dedit. Idem ad Appium Fulcrum, lib. 3: Perficiam profectō, ut longi tempora usuram qua cauimus, intermisſia noſtra conſuetudine, & gratia, & crebratia, & magnitudine officiorum meorū ſarcia. ¶ Vtūlūs item potius pro pecunia, qua à debitorē datur creditori pro uſu pecunie ſibi credita. [נָשַׁבֵּח תְּרִיבָה. תְּרִיבָה. Gal. Vtūlūs. Ital. Vtūlūs. Germ. Wucher. Belg. Woerter. Hisp. Legro, uſra. Pol. Lichna. Vng. Oſra. Ang. Vtūlūs or interest.] Cic. 5. Venia: Ut quā Senatus publicanos uſra ſepe juviſer, magistratus à publicanis pecuniam pro uſuris auferret, auferre? Idem de Senectute: Tertia nunquam recusat imperium, nec moxam sine uſra reddit quo accipitſed alia minor, plementum, maiore cum fo[n]ore. Lucanus lib. 1: Hinc uſra vorax, aridu[m] in tempore ſcenus, &c. Hanc Vtūlūs impendium vocat, quod inter ſe jungat, unumq[ue] fiat, quāli compendium. Sidenius Apollinaris posteriora vocat, quoniam qui fo[n]us agitant, & in uſuras extendunt, videntur aggregate, posteriores priuibus, & ortis oritura cōnectere. Ob id Græci nō uocant uſuram, quāli partus posteritatem. ¶ Ponitur aliquando uſra pro familiaritate, conuerſatione: m[u]ſa. Cicero: Longa quā inter nos ſuit uſura, hoc efficit ho[e] eſt, uſus, conſeuendo, familiaritas.

Vtūlūs, uſuraria, uſurarium. Quod ad uſurā vel uſum pertinet, ut Fecunia uſuraria, quā ſub uſuris debetur. L. Vndeſima, Digestis de compensationibus: Cūm alter alteri pecunia faciat uſura, alter uſuram debet, concurrentis apud utruq[ue], quantitatib[us] uſure p[ro]ſtantia non ſunt. ¶ Vtūlūs uſor, pro uſuraria, ea quā quis pro uxore uitit. Plautus in Amphitruo: Volo deludi illam dum cum hac uſuraria uxore, nunc mihi morgero. Hotomanus. ¶ Vtūlūs, etiam dicitur qui pendularis. Papinius Digest. lib. 22. Tit. 1. l. 7: Debitor uſuram creditoris pecuniam obtulit.

Vtūlūs, aſte, aſt p. Eſt in frequēti uſu habeo: & hoc ſive verba, ſive facta fuit, ut ait Valla Elegant. lib. 5. [לְאַרְבָּעָת, לְאַרְבָּעָת. Gal. Vtūlūs, Ita. Vtūlūs, una coſa ſiamo paro e fatti. Germ. Oſt oder ſtatt hundert. Belg. Schuld. Hisp. Vtūlūs, m[u]ſa regis de alijna coſa. Pol. Vilamie, poftule. Vng. Valamivel. ral eli. Ang. To uſe ſixty and moſt.] Coluin. lib. 1: Nam illud quod in quibusdam provinciis uſurpat, ut corribus illigetur iugum, ſeic[u]t repudiatus eſt ab omnibus. Cic. in Oratore: Quod d[omi]n[u]s ſemper uſurpat in omnibus dictis ac fadis, minimis & maximis: quoniam hoc decere dicimus, illud nō decere. ¶ Vtūlūs oculis dixit Lucretius lib. 1. pro videre. Plautus in Trinummo: Advenio ex Selencia, Macedonia, atque Aralia, quas ego neq[ue] adi, ſive nunquam ingressus sum. ¶ Vtūlūs civitatis, eſt dicere ſe civem, & pro civi ſeſe gerere. ¶ Vtūlūs, eſt quod dicunt capere poſſit, & jure eo uti quod conſentium & datum eſt. Livius: Non tamea ultra procelium eſt, quām ut unus ex plebe uſurpandi juris cauſa, P. Licinius Tuberinus militum crearetur. Iraq[ue], uſurpare & uſu capere verba ſunt inter ſe contraria relata. Nam uſu capere eſt utendo acquirere: uſurpare verò utendo retineare, & uſu capione interrupere. Hinc Paulus: Uſurpatio eſt, inquit, uſu capione interrupcio. Nam dum quis ſuam rem uſurpat, ab alio ea uſu capi non potest. Atq[ue] ita intellegendum eſt quod ſcribit Gell. lib. 3 cap. 2: Munitum luteo confutio dicere iolitum legi, non eſt uſurpatam mihi eſt, quæ quoniam Calendis Ianuariis apud virum cauſa matrimonii eſt copiſet, ante diem quātū Calendas Ianuarias ſequentes uſurpatum iſſet: non enim poſſet impleri trinoctiū, quod ab eſt a viro uſurpandi cauſa ex duodecim tabulis deberet: quoniam tertiæ noctis posterioris ſex h[ab]et alterius anni eſſent, qui inciperet ex Calendis.

Vtūlūs, uſurpationis, verbale, f.t. Frequenti uſu. [לְאַרְבָּעָת, Gall. Lang. usura, uſurpation. Ital. Lang. usura, uſurpation. Germ. Einigung/anger bauen. Hisp. Vtūlūs. Pol. D[omi]nie poftulatio. Vng. Valamivel. ral eli. Ang. Lang and often usura.] Cicero de Claris Orat. In hoc communi noſtro, & quāli fatali maſlo conſolatur ſecum conſciencia optimæ mentis, tum etiam uſurpatione & renovatione doctrinæ. Paulus l. 1. de uſu capere. Vtūlūs eſt uſu capione interrupcio: oratores autē frequenter uſum uocant.

Vtūlūs illa, n.t. pluralis tantum numeri. Quecumq[ue] uſui noſtri ſunt neceſſaria. [לְאַרְבָּעָת, Gall. Vtūlūs, et qui ē neceſſaria à noſtri uſage. Ital. Ogni coſa neceſſaria à noſtri uſo.]

Vtūlūs, f.p. Fructuosit̄ dicta ab uido. [לְאַרְבָּעָת, Schmalz, ſchmalz, ſupras. Gall. Grappe de rafin. Ital. Una grappa di riso.]

M m m 3 Germ.

V ante V.

